

10. juni 2020

Kommunal- og moderniseringsminister Nikolai Astrup
Klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn
Partiprogramkomiteene

UTTALELSE FRA NATURVERNFORBUNDETS LANDSSTYRE

Naturvernforbundets landsstyre vedtok på sitt møte 6. juni en uttalelse om nedbygging av natur. Uttalelsen følger vedlagt.

Med vennlig hilsen

Silje Ask Lundberg
leder i Naturvernforbundet

Vedlegg: Uttalelsen *Stans nedbyggingen av norsk natur* fra Naturvernforbundets landsstyre 6. juni 2020

Stans nedbyggingen av norsk natur

Vi står overfor to enorme miljøutfordringer, klimaendringer og tap av naturmangfold. Rapporten til FNs naturpanel er en alvorlig advarsel som dokumenterer hvordan tap av naturområder og arter skjer i skremmende hastighet.

Arealnedbygging, -endring og -fragmentering er de viktigste årsaken til at vi ødelegger artenes leveområder, svekker økosystemene og reduserer naturens motstandskraft. Resultatet er at livsviktige tjenester som naturen sørger for, reduseres og kan forsvinne.

I fjell-, skog- og kystnatur over hele Norge planlegges og bygges det nye vindindustribygg med tilhørende infrastruktur, veier, hytter, vannkraftverk, boliger og industri. Samtidig skjer arealbruksendringer i jord- og skogbruk og nedbygging av myr, som også reduserer naturkvaliteter. Ikke minst er marine landskap og arter i fjordene og på kysten utsatt og truet gjennom arealbeslag og forurensing, gruvedumping, oppdrett og industri på land. Det planlegges nå også gruvedrift på havbunnen. Hvert eneste år går natur tapt, og kun 12 prosent av Norge regnes nå som inngrepsfri natur uten utbygging og infrastruktur.

Gjennom å flytte ansvaret for plan- og bygningsloven vekk fra Klima- og miljødepartementet, og ved å instruere fylkesmennene til å komme med færre innsigelser til fordel for lokalt selvstyre, har Erna Solbergs regjering sterkt svekket miljøforvaltningen i Norge. Årlig fattes det nå tusenvis av forvaltningsvedtak med store og irreversible konsekvenser for natur og miljø. Dette skjer uten at sivilsamfunnet og frivillige organisasjoner har reelle muligheter til å prøve dem for domstolene som følge av svimlende kostnader. Slik undergraves også meningen med Grunnloven § 112, som skal sikre folk rett til et miljø som sikrer helsen, og til en natur der produksjonsevne og mangfold bevares.

I våre naboland Sverige og Danmark har organisasjoner tilgang til gratis eller svært rimelige miljøklagenemnder. Dette sikrer reell demokratisk involvering fra frivillige organisasjoner og er til uvurderlig hjelp for å kvalitetssikre at politiske vedtak ikke går for mye ut over natur og miljø.

De senere årene har regjeringen, med bifall fra deler av opposisjonen, åpnet opp for at gjenværende naturarealer kan bygges ned gjennom ansvarsløs bit-for-bit-politikk, både i statlig og i kommunal regi. Slik det nå er, forsvinner sårbar og verdifull natur i høyt tempo, arters leveområder utraderes, og livsviktige økosystemer svekkes stadig mer som følge av at arealene gnages og stykkes opp fra alle kanter. Slik arealforvaltning er den største trusselen mot natur og arter både globalt, nasjonalt og lokalt. Det er på overtid at norske politikere tar grep for å sikre at naturarealene våre underlegges en mer betryggende forvaltning, det vil si en forvaltning som også er i tråd med Grunnlovens miljøparagraf: *Naturens ressurser skal disponeres ut fra en langsiktig og allsidig betraktning som ivaretar denne rett også for etterslekten.*

Naturvernforbundet krever følgende:

- Ansvar for plan- og arealforvaltningen flyttes tilbake til Klima- og miljødepartementet.
- Naturens rettssikkerhet styrkes, og det opprettes en miljøklagedomstol i Norge.
- Planleggingen av natur- og klimaødeleggende veiprosjekter stanses.
- Forbudet mot utbygging i strandsonen må opprettholdes og håndhevingen bli langt sterkere.
- Hyttebygging i intakte og verdifulle natur- og kulturlandskap stanses.
- Revisjonen av gamle vannkraftkonsesjoner må sikre mer vann i elvene, og alle planer om utbygging av vernede vassdrag skrinlegges.
- Naturødeleggende vindkraftprosjekter stanses, og lovverket endres, slik at enhver planlagt utbygging underlegges ufravelige hensyn til naturverdier, friluftsliv og samiske rettigheter.
- Det innføres forbud mot utbygging på myrareal.
- Vernet av marine landskap og arter styrkes gjennom forbud mot utslipp av gruveavfall i sjø, krav om lukkede oppdrettsanlegg, generelt vern av gyteplasser og oppretting av flere marine verneområder.
- Miljødirektoratet må igjen bli et fagdirektorat for miljøet, som innebærer at ansvaret for utredninger av miljø- og naturkonsekvenser gjøres uavhengig av næringsinteresser og med strengere krav til naturfaglige kartlegginger.
- Fylkesmannen må få tilbake sin viktige veileder- og innsigelsesfunksjon overfor kommunene, slik at verdifulle naturkvaliteter og sammenhengende naturområder sikres for ettertiden.
- Sametinget må få styrket sin innsigelsesrett og få reell mulighet til å stanse blant annet vindindustriprosjekter i samiske områder.
- Naturmangfoldloven og særlig aktsomhetsparagrafene, § 4-12, må styrkes betydelig, slik at vi får reelle faglige vurderinger i offentlige vedtak, planprosesser og konsekvensutredninger.